

2. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 01.02.2023)
3. Дослідження UA Business Global. Війна та бізнес: як український малий бізнес адаптується до війни. URL: <https://business.diia.gov.ua/cases/iniciativi/ua-business-global-research>. (дата звернення: 01.02.2023)
4. Дослідження стану українського бізнесу під час війни: як себе почувають середні, малі та великі компанії. URL: <https://hub.kyivstar.ua/news/doslidzhennya-stanu-ukrayinskogo-biznesu-pid-chas-vijny-yak-sebe-pochuvayut-seredni-mali-ta-velyki-kompaniyi/> (дата звернення: 01.02.2023)
5. Крупський О.П., Стасюк Ю.М. Економічна культура як фактор інноваційного розвитку економіки країни. *Інноваційна економіка*. 2012. Т. 35. №. 9. С. 56-60. URL: <https://philpa.org/rec/KRU-5>
6. Лобойко С. Тримати оборону: як українські МСБ адаптувалися до війни. URL: <https://mind.ua/openmind/20249028-trimati-oboronu-yak-ukrayinski-msb-adaptuvalisya-do-vijni> (дата звернення: 01.02.2023)
7. Слуцький Б. Війна змінила все: які виклики подолали громадяни та бізнес минулого року і до чого готуватися у 2023 році. URL: <https://www.unian.ua/economics/other/viyna-zminila-vse-yaki-vikliki-podolali-gromadyani-ta-biznes-minulogo-roku-i-do-chogo-gotuvatisya-u-2023-roci-12101166.html>. (дата звернення: 01.02.2023)
8. Canco, I. What Made Me an Entrepreneur? *European Journal of Management Issues*, 2022. № 30(3). P. 153-164. <https://doi.org/10.15421/192214>.

Д-р екон. наук Семенча І. Є., Гордієнко С. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ВПЛИВ НЕСТАБІЛЬНОЇ МАКРОСИТУАЦІЇ ВОЄННОГО ЧАСУ
НА УМОВИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ**

Початок повномасштабної війни мав значний вплив на ведення бізнесу на всій території України. При таких умовах постає питання дослідження зміни роботи підприємств і їх адаптацію під нові умови макроекономічної ситуації. Аналіз впливу війни на роботу підприємств допоможе зрозуміти глибину втрат для економіки України і в подальшому розробити методи для нівелювання негативних наслідків.

Проблемою впливу нестабільної макроситуації воєнного часу на умови ведення бізнесу займалися багато науковців, серед яких можна виділити: Маслак О.О., Огерчук Ю.В., Маслак Т.О., Олійник Л.В., Кузнецова А.П., Рихліцький В.І., Присяжна Л. Н., Кузяків О., Ангел Є., Гулік А., Федець І., Брінь П. В., Голтвянська Ю. В., але попри чисельність праць, на нашу думку, не

надано загального висновку, саме тому було обрано цю тему для глибшого аналізу даної ситуації.

Метою стало теоретичне та практичне дослідження впливу нестабільної макроекономічної ситуації викликані війною на роботу підприємств промислового комплексу і загальна оцінка стану економіки України.

З початком воєнних дій, що розпочалися в Україні з 24 лютого 2022 року, суттєво змінилась економічна ситуація, а саме – перейшла в стан воєнної економіки. Це не могло не відобразитись на корегуванні стратегічних планів та управлінських дій з боку керівництва підприємств. І бізнес, як зазначено у [1, с. 68-69; 2, с. 123], опинився в умовах стоїть жорсткого вибору напрямків та шляхів розвитку майбутніх стратегій.

Під цим впливом біля 700 підприємств вимушені були евакуюватися на захід країни, у більш безпечні місця. Такий потужний потік переміщень підприємств викликав необхідність у програмі релокації бізнесу, що була розпочата за ініціативи Уряду. Ситуація, зокрема, у машинобудуванні, стала важкою і потребувала допомоги з боку держави і міжнародних фондів. Співзасновник Центру економічного відновлення Андрій Длігач висловив думку, що держава мала б допомагати виробникам продуктів харчування та ліків, аптек, фермерів (особливо під час збору врожаю), а також легкій промисловості і товарів народного споживання [3]. Найбільш здатними підтримати економічний стан і свій, і загальний в країні будуть галузі великого промислового виробництва.

Також держава постійно закликає підприємства продовжувати роботу на більш безпечних територіях. З боку держави були знижені податки, дозволено сплачувати 2% з обороту замість 20% ПДВ. Підприємства першої та другої груп оподаткування сплачують ЄСВ добровільно. Ті підприємства, що опинились у районах активних бойових дій, вимушені були терміново евакуююватися [4]. А ті підприємства, що залишились у відносно небезпечних місцях, все одно мали негативні економічні наслідки з причин порушення логістичних ланцюгів та недостатніх обсягів сировини.

Проаналізуємо вплив війни на різні за розміром підприємства на рис. 1.

Згідно даних Національного банку України [3], за час війни економіка України втратила 50% «невиробленого» ВВП. Тобто, кожен тиждень коштує економіці України понад 50 млрд грн. І це без підрахунку втрат від руйнувань.

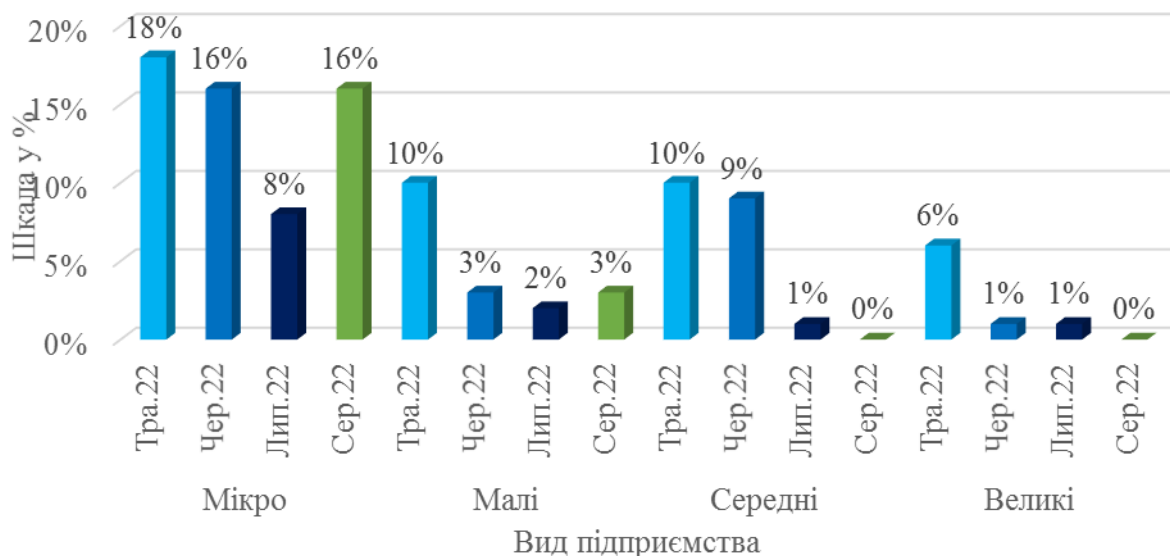

Рис. 1. Підприємства, що припинили діяльність порівняно з довоєнним періодом
Розраховано автором на основі даних [4, с. 28]

Згідно даних Національного банку України [3], за час війни економіка України втратила 50% «невиробленого» ВВП. Тобто, кожен тиждень коштує економіці України понад 50 млрд грн. І це без підрахунку втрат від руйнувань.

Оцінка МВФ про втрати від військового вторгнення – 35% ВВП [3].

З рис. 1 видно, що є значна кількість підприємств припинили свою діяльність вимушено. Серед них значно постраждали саме ті, хто був дуже чутливим до різких змін зовнішнього середовища. Середні та великі підприємства здебільшого змогли відновити свою діяльність до серпня 2022 року, що може пояснюватися наявністю в них значного обсягу оборотних коштів і можливості отримати субсидії від держави. Але, ситуацію, що склалася, все рівно важко сприймати як позитивну, оскільки підприємства, на які припадає найбільша доля ВВП, – малі та мікро-бізнес, не змогли працювати на повну потужність.

Найактуальнішими способами підтримки великого бізнесу, які можна відмітити, стали запроваджені податкові пільги, запропоновано скасування переліку критично важливого імпорту як суттєвої перешкоди для розрахунків із постачальниками та покупцями, тощо.

Отже, було проаналізовано вплив макроекономічної нестабільності воєнного стану на діяльність підприємств промислового комплексу України. Досліджено основні результати зміни діяльності підприємств в цих умовах і надано загальну

характеристику стану економіки України. На основі проведеного дослідження можна констатувати важкий стан промисловості, але який поступово покращується. Велику роль у покращенні теперішнього стану відіграють стабілізуючі заходи держави, активність якої на цьому напрямку неостатня в теперішніх умовах.

Список використаних джерел:

1. Маслак О.О., Огерчук Ю.В., Маслак Т.О. Особливості вибору стратегії розвитку вітчизняних підприємств на основі аналізу стратегічних альтернатив. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2021. № 2(6). С. 65-71.
2. Олійник Л.В., Кузнецова А.П. Методологічні засади формування стратегії розвитку підприємства. *Економіка і організація управління*. 2018. № 3 (31). С. 118-126.
3. Рихліцький В.І. Бізнес в умовах війни: хто зазнав найбільших втрат та як відновлюються підприємства. Українська правда: офіційний веб-сайт. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/03/23/684549/> (дата звернення: 16.10.2022).
4. Кузяків О., Ангел Є., Гулік А., Федець І. Нове щомісячне опитування підприємств. Український бізнес під час війни. 2022. Вип. 4. URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2022/TFD/Звіт_митниця_№4.pdf (дата звернення: 15.10.2022).

Д-р екон. наук Семенча І. Є., Гльченко Г. С.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Значення малого та середнього бізнесу (далі – МСБ) для економіки України є достатньо вагомим: за даними Державної служби статистики [1], у 2021 році частка МСБ складала близько 99,9%, його вклад у створення робочих місць та валові продажі дорівнював 74% та 62% відповідно. Зважаючи на це, вважаємо обрану тему актуальною, оскільки саме МСБ може дати імпульс для відновлення економіки країни у повоєнний час. Дослідження функціонування МСБ в умовах повномасштабної війни є достатньо популярною темою серед українських науковців, однак, на нашу думку, наразі недостатньо представлена картина роботи МСБ у цілому, оскільки учені більш зосереджені на розв'язанні специфічних питань його функціонування.